Helsinki 6.9.2021
Eduskunta
Talousvaliokunta

Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskustenyhdistys SKY ry:n kirjallinen lausunto

ASIA: HE 118/2021 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI TARTUNTATAUTILAIN 58 D §:N MUUTTAMISESTA

TAUSTAA

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilain väliaikaisesti voimassa olevaa asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytyksiä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi koskevaa pykälä 58 d:ä. Pykälästä poistettaisiin lähikontaktin tarkka määritelmä sekä soveltamisen kriteerinä käytetty ilmaantuvuusluku. Soveltamiskriteeriä tartuntaryppäiden osalta tarkennettaisiin siten, että pykälän mukaisen päätöksen tekeminen edellyttäisi, että alueella olisi todettu merkittäviä tartuntaryppäitä, jotka aiheuttaisivat merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella.

Hallitus esittää muutoksia ainoastaan tartuntatautilain 58 d §:än ja väliaikaiseen tartuntatautilakiin. Muutos olisi tarkoitus saada voimaan mahdollisimman pian.

Poikkeusajan sääntelyn riskinä on kokonaisuuden pirstaloituminen ja vaikutusten arvioinnin jälkijättöisyys. Yritysten liiketoiminnan sekä palveluiden suunnitelmallinen kehittäminen ja tulevaisuuden ennakointi on mahdotonta. Nykyinen lainsäädäntökokonaisuus on voimassa 31.12.2021 asti ja kokonaisuudistuksen aikataulusta, eikä uusista muutoksista ole toistaiseksi tietoa.

SKY:N LAUSUNTO

Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskustenyhdistys SKY ry kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja toteaa, että yksi suurimmista perusongelmista on edelleen alan liikkumiseen liittyvien tilojen luokittaminen virheellisesti korkean tartuntariskin ympäristöksi. Nykyisen lain 58 §:n juridinen perusta on murentunut, soveltamisessa ja päätösten toimenpanossa on alueellisia eroavaisuuksia, jolloin yhdenvertaisuus perustuslaillisen elinkeinon harjoittamisen oikeuden osalta on vaarantunut. Lakia säädettiin tilanteessa, jossa tutkittua tietoa eikä hyviä ohjeistuksia ollut saatavilla. Tilanne on muuttunut ja muuttuu edelleen rokotuskattavuuden ja terveysturvallisten käyttäytymismallien kautta. Toimiala tulisi poistaa välittömästi korkean tartuntariskin kategoriasta, johon THL:n 6.9.2021 julkaistu arvio tapahtumien ja kokoontumisten

SKY, Suomen kunto- ja terveysliikuntakeskusten ry
Puh. 040 515 4449
eMail: toimisto@sky-ry.fi
www.sky-ry.fi
www.liikuntapaivat.fi
www.apt-personaltrainer.fi
www.mikäsinualiikuttaa.fi
Y-tunnus: 2173470-8

arviointiperusteet [1] antavat selkeän perusteen. THL:n riskiluokituksessa sisäliikunta on matalimmassa luokassa. Väliaikaiset tartuntatautilain pykälät ovat osoittautuneet liian yksityiskohtaisiksi, sekaviksi ja hankalasti tulkittaviksi, eikä ehdotettu lakimuutos korjaa kokonaistilannetta. Positiivisena signaalina voidaan kuitenkin pitää maan hallituksen esittämää linjausta yhteiskunnan avaamisesta.

SUOMALAISTEN TERVEYSKUNTO JA KANSANTALOUS – SAKKAAVATKO MOLEMMAT?

Rajoitusten hyödyt ovat nykyisellään pienet verrattuna inhimillisiin, kansanterveydellisiin ja taloudellisiin haittoihin. Alan yhteiskunnallinen vaikuttavuus kansalaisten fyysisen-, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin osalta on kiistaton. Liikkumattomuuden kustannukset olivat ennen koronaa 3,5-7 miljardia euroa vuodessa; pandemian aikana liikkumattomuus on lisääntynyt etätyön ja liikkumisrajoitusten sekä sulkutoimien vuoksi. Pandemia on vaikuttanut fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kuntoa alentavasti. Liikkumattomuus on lisääntynyt ja sosioekonomiset erot sekä hyvinvoinnin polarisaatio ovat kasvaneet[2]. Työllisyysvaikutukset koko ekosysteemissä ovat miinusmerkkisiä. Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslaissa turvattua elinkeinovapautta terveyden edistäjien eli kunto- ja terveysliikuntakeskus yrittäjien osalta on nyt säännelty jo yli puolentoista vuoden ajan. Elinkeinotoimintaa ollaan rajoitettu ja suljettu. Nyt tehdyllä lainmuutosesityksellä ei paranneta yritysten luottamusta päätöstentekoon, eikä mahdollisteta yritysten toiminnan ennakoitavuutta tai jatkuvuutta. Yli 6 miljardin ekosysteemi liikuntaliiketoiminnassa on murtunut. Alan työllisyys ja toimeentulo ovat heikentyneet. Tämä muutosesitys ei tue alan kasvua, eikä investointihalukkuutta.

Hoitovelka on kasvanut entisestään, samoin mielenterveyteen liittyvät ongelmat yksinäisyyttä unohtamatta. Kansanterveyden kantokyky on vaarassa. Liikunnan tulee olla osa henkilökohtaista terveyttä elämän kaikissa vaiheissa. Työ- ja toimintakyvyn parantaminen on tärkeää kaikissa ikäryhmissä. Julkinen velka on kasvanut pandemian aikana, kansantautien ehkäisyssä ollaan otettu monta askelta taaksepäin rajoitusten ja

[1] https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojautuminen-koronavirus/arvio-tapahtumien-ja-kokoontumisten-koronavirukseen-liittyvasta-riskista

[2] https://www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/koronapandemian-vaikutukset-vaeston-liikuntaan/

sulkujen seurauksena. Sivistyssektoriin kohdistuneet pandemiatoimenpiteet ovat olleet ja ovat edelleen vahingollisia, jos niiden toimintaedellytyksiä ei edistetä purkutoimenpiteillä.

Suomen kunto- ja terveysliikuntakeskus SKY ry on tilannut riippumattoman selvityksen koronarajoitusten vaikutuksista liikuntayrityksiin. Selvityksen toteuttaa KPMG Oy Ab, ja sen on määrä valmistua 23.9.2021. Selvityksen alustavien tulosten perusteella on havaittu, että koronarajoitukset ja niihin liittyvä viestintä ovat vähentäneet kuntokeskusten asiakasmääriä merkittävästi. Asiakasmäärien muutoksella on ollut olennainen negatiivinen vaikutus yritysten liikevaihtoon. Rajoitustoimilla ja siitä johtuneilla vaikutuksilla yritysten liiketoimintaan on ollut jonkin verran henkilöstövaikutuksia, ja erityisesti ammatinharjoittajien aseman voidaan arvioida heikentyneen yritysten alihankintaketjussa.

SKY toteaa, että alalla olevat jäsenyysmallit yhdistettynä kulunvalvontajärjestelmiin mahdollistavat myös konkreettisen avun tartunnanjäljittäjille. Jos kunto- ja terveysliikuntakeskuksessa todetaan pandemiajäljityksessä mahdollinen altistumisvaara, nykyiset kulunvalvontajärjestelmät mahdollistavat kohdennetun viestinnän ko. aikana salilla liikkuneille. Tartunnanjäljityksessä altistumispaikkojen julkaisu tai kontaktointi on tapahtunut terveydenhuollon henkilöstön kuormituksen vuoksi monesti liian myöhään. Tärkeintä olisi nyt varmistaa riittävät henkilöstöresurssit rokottamiseen sekä terveydenhoitoon, jotta jo nyt syntynyt hoitovelka ei enää kasvaisi.

LÄHIKONTAKTIMÄÄRITELMÄN AJAN, KAHDEN METRIN TURVAVÄLIN JA ILMAANTUVUUSLUVUN POISTAMINEN 58 D §: STÄ

Lähikontaktilla tarkoitettaan oleskelua sisätilassa alle kahden metrin etäisyydellä muista ihmisistä yli 15 minuutin ajan tai fyysistä kontaktia muiden kanssa. Uudessa esityksessä asiakkaille ja osallistujille tulee mahdollistaa välttää lähikontakti toisiinsa. Toimija voi itse jatkossa suunnitella, miten lähikontaktit vältetään. Kunto- ja terveysliikuntakeskukset ovat toteuttaneet pandemian aikana opittuja hyviä käytänteitä jo viime vuoden syksystä lähtien. Suurin muutos nykyiseen on luonnollisesti tapahtumien ja yleisötilaisuuksien järjestäjillä. Kokoontumisrajoitukset ja lähikontaktien välttäminen säilyvät edelleen laissa, jolloin tulee varmistaa viranomaisten yhteiset soveltamis- ja valvontakäytänteet.

Ilmaantuvuusluvun osalta SKY toteaa, että rokotuskattavuuden noustessa tartuntamäärien laadullinen arviointi suhteutettuna sairaanhoidon kapasiteettiin tulisi olla osa soveltamiskriteeristöä. Rajoitustoimenpiteiden tarpeellisuus tai perusta tulisi

siten arvioida uudelleen ja varmistaa, että tartuntatautilain 58 d ja 58 g §:ien välille ei jää muutoksessa ristiriitaa, kuten perusteluissa on kirjoitettu.

Ristiriita on edelleen olemassa. Lausunnolla oleva esitys ei ratkaise toimialan ahdinkoa, joista viimeisimpänä esimerkkinä on Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen sisäliikuntatilojen sulkupäätös Kajaanin kaupungin alueella 1.9.-15.9.2021, jonka Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on yrityksen valituksen perusteella väliaikaisesti 6.9. 2021 kumonnut. Juridinen perusta, soveltaminen ja viranomaisen päätösprosessit ja tiedoksiannot tulee jatkossa olla selkeästi kuvattuna ja säännöstöä tulee soveltaa yhtenäisesti ja yhdenvertaisesti kaikilla tasoilla

TTL:n 58 c ja d sisällöt ovat olleet käytössä jo pitkään ja niitä on tarkennettu viranomaismääräysten ja -määrittelyjen mukaisesti (esim. turvavälipäätös, lähikontaktit, omavalvonta, valvonta ja osallistujarajaus). Hallituksen ns. hätäjarrun sääntely perustunee TTL:n 58 §:iin. Merkittävien tautirypäiden mahdollisesti ilmaantuessa päätöksentekijän rooli korostuu entisestään ja tällöin on varmistettava, että lain tulkinnat ovat nykyistä selkeämmät.

LIIKUNTA-ALAN YRITYSTEN KORONATUET JA KORONAPASSI

Nykyisen lain puitteissa ennakointi on edelleen mahdotonta. Kajaanin esimerkki osoittaa lain soveltamisen ja pykälien täytäntöönpanon olevan ongelmallista. Tarvitaan yhä enemmän paikallisia ja alueellisia toimenpiteitä. Rajoitusten pitää olla oikeasuhtaisia ja välttämättömiä taudin leviämisen estämiseksi.

Liikunta-alan yritykset eivät ole saaneet kohdennettuja tukimuotoja. Uusista sulkemiskorvauksista ei ole tietoa, vaikka niitä on jälleen käytetty. Suurten yritysten osalta erityisesti konserneissa Business Finlandin konsernirajat ovat 200 000 euroa, kun muissa Pohjoismaissa vastaavilla toimijoilla se on 800 000 euroa. Kustannustukien edellytyksenä on vähintään 30% liikevaihdon lasku. Kasvuyrityksillä, jotka ovat ostaneet tai avanneet uusia liiketoimintoja vertailuajankohtien välillä 30 % liikevaihdon lasku ei toteudu. Sulkemiskorvausten osalta omistajapohjan monimuotoisuus on aiheuttanut hylkypäätöksiä. Konserneille ja suuryrityksille suunnattu sulkemiskorvaus ei ole identtinen pienempien yritysten tuen kanssa, siinä vaaditaan min. 30% liikevaihdon lasku 2019 ja 2021 välillä ja siten kasvuyritykset ovat jääneet ilman tukea.

Tämä asettaa erikokoiset yrittäjät saman toimialan sisällä eriarvoiseen asemaan. Myöskään toimialaneutraalius ei toteudu. Elinkeinonvapauden rajoittaminen sulkemismääräyksenä vaatisi ehdottomasti tukitoimia kustannuksiin ja/tai

tulonmenetyksiin kaikissa tapauksissa. Korvaus suljetuille keskuksille on joustamattomien kulujen osalta 70% - tapahtuma-alalle määräysten takia perutuista tapahtumista tappiotakuu on 85%; toimialaneutraliteetti ei toteudu myöskään tältä osin.

Helmikuussa 2021 oli TTL:n 58 pykälän sisällä alueellisesti erilaisissa tilanteissa olevia yrityksiä, jolloin palkkojen ja näin ollen kiinteiden kulujen osalta arviokuukaudeksi valittu kuukausi oli epäoikeudenmukainen. Käytännössä suluista kärsineet yritykset ovat jäämässä ilman korvauksia.

Maan hallitus on tänään 6.9. keskustellut hybridistrategian päivittämisestä, jonka tavoitteena on yhteiskunnan avaaminen ja rajoitusten purkaminen pandemian sallimissa rajoissa. Väliaikaista tartuntatautilakia tulisi nyt pikaisesti korjata kokonaisuudessaan vastaamaan tämänhetkisen tutkimus-, tieto-, kokemus- ja käytäntöpohjaa ja rakentaa uutta lakiluonnosta varsinaisen tartuntatautilain uusimista varten.

Saamamme tiedon mukaan hallitus on valmistelemassa vapaaehtoista Koronapassin käyttöönottoa lokakuussa. Passia voitaisiin käyttää paikallisesti rajoitusten vaihtoehtona tartuntatilanteen pahentuessa. Saamme tiedon pohjalta ajatuksena olisi ladattava applikaatio asiakkaan älylaitteeseen (puhelimeen). Tunnisteena olisi QR-koodi. Liikunta-alan digitaaliset markkinoilla olevat kulunvalvontajärjestelmät julkisella ja yksityisellä liikuntasektorilla (kuntosalit, uimahallit ym.) eivät tunnista QR-koodeja. Järjestelmien integrointi tulee edellyttämään kustannuksia ja mahdollinen valvonta henkilöstöresursseja, joita ei voida vyöryttää alan yrityksille. Annamme mielellämme asiantuntijanäkemyksiä valmistelun osalta, toistaiseksi työtä tehdään ilmeisesti virkahenkilötyöryhmässä.

SKY ry kannattaa 58 d §:n muutoksia, mutta toteaa samalla, että eduskunnan tulisi varmistaa lausumalla, miten rajoitusten purkuaikataulua kokonaisuudessaan toteutetaan rokotekattavuuden noustessa. SKY esittää, että väliaikaisten säännösten kokonaisvaltainen muutostyön valmistelu pitää aloittaa välittömästi.

Kunnioittaen: SUOMEN KUNTO- JA TERVEYSLIIKUNTAKESKUSTEN YHDISTYS SKY RY

Jussi Raita
Puheenjohtaja
044 594 4451, jussi.raita@elixia.fi

Riitta Hämäläinen-Bister
Toiminnanjohtaja
040 515 4449, riitta@sky-ry.fi